

УДК 378.1:615:616.314

ЗАПРОВАДЖЕННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ НОВОЇ ГЕНЕРАЦІЇ

Н. І. Волощук, О. С. Пашинська, О. М. Денисюк

Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова

INTRODUCTION OF ALTERNATIVE METHODS OF TEACHING AS A INSTRUMENT FOR TRAINING MEDICAL STUDENTS OF A NEW GENERATION

N. I. Voloshchuk, O. S. Pashynska, O. M. Denysyuk

Vinnitsia National Medical University by M. I. Pyrohov

У статті розглянуті роль та місце змагальних методів навчання на кафедрі фармакології як дієвої допоміжної форми для засвоєння студентами знань, набуття умінь та навичок навчального процесу.

The article deals with the role and position of competitive teaching methods at the Department of Pharmacology as an effective adjunctive forms for mastering knowledge acquisition and skills of studying process.

Вступ. На сьогодні знання є основним ресурсом, що забезпечує розвиток суспільства і реальну конкурентоспроможність країни. Тому у системі вищої освіти України пріоритетними заходами є удосконалення змісту підготовки фахівців з різних галузей, в тому числі і медицини, форм і методів організації навчального процесу у ВНЗ, підвищення ефективності та якості навчання [1].

Розвиток і вдосконалення системи вищої медичної освіти відповідно до сучасних вимог має забезпечити інтеграцію України у світовий науковий та освітнянський простір [2, 3]. Вища школа України потребує зближення з системою якості міжнародного навчання, інтеграції національної освіти в міжнародну систему, а також посилення міжнародної конкурентоспроможності випускників вищої школи України [4, 5].

Основна частина. Суттєву роль в удосконаленні навчального процесу відіграє впровадження альтернативних методів активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів та інтерактивних технологій навчання. Очевидно, що модернізація системи вищої освіти потребує запровадження новітніх форм викладання дисциплін, використання сучасних інтерактивних технологій навчання, урізноманітнення форм та методів навчального процесу, тобто якісної зміни методики навчання. Використання методів активі-

зації навчально-пізнавальної діяльності студентів сприяє впровадженню до дидактичного процесу технології особистісно-орієнтованого навчання та забезпечує особистісну спрямованість кожного навчального процесу. Характерними дидактичними особливостями методів активного навчання є [6]:

- професійний інтерес;
- нестандартний характер навчально-пізнавальної діяльності;
- змагальність;
- ігровий характер занять;
- емоційність.

Одна з найважливіших проблем дидактики – проблема методів навчання – залишається актуальною як у теоретичному, так і безпосередньо в практичному плані. Завдання викладача полягає в тому, щоб спрямувати процес мотивації пізнавальної діяльності з даної теми так, щоб вона захопила студента, витіснивши на певний час інші мотиви. Для цього потрібно використовувати активні методи навчання. Найкраще це можна зробити, коли студенти працюють самостійно і спілкуються при цьому один з одним. Ще одним активним мотиваційним стимулом до якісного навчання є цікавість, евристичність, яскравість подачі викладачем матеріалу. Серед поширених методів активного навчання є змагальні, коли студенти апробуюють свої знання через гру, змагаючись один з одним або група з групою. У даному випадку

йдеться про такі два важливі типи мотивації, як мотивація успіху і мотивація боязні невдачі [7, 8].

Педагогічні можливості гри помічені давно. Роль гри в людських взаємовідносинах підкреслювали ще Платон і Монтень. Сьогодні вчені стверджують, що гра – це діяльність, яка полягає в інтеракції між окремими учнями або групами учасників, об'єднаними для реалізації певних цілей. Останнім часом при викладанні різних дисциплін стали часто використовувати метод змагань (змагальні методи) – це КВК, брейн-ринг. Змагальні методи навчання дають можливість позмагатися 2-3 групам між собою. Зрозуміло, що виграє та група, яка не тільки добре підготувалася до занять, а й працює злагоджено на загальний успіх [9].

Історія проведення фармакологічної вікторини як різновиду навчально-розважальної діяльності на базі кафедри фармакології Вінницького національного медичного університету сягає близько 30-ти років. Основою проведення такого заходу є презентація в неформальній обстановці опанованих студентами компетенцій. Залежно від часу проведення, змінюється тематика вікторини (зазвичай, повторення щойно вивчених розділів фармакології). Дещо змінюється і формат заходу: в студентській аудиторії вікторина зветься “фармшоу”, плакати замінили якісні відеозйомки та кліпи-реклами. Крім теоретичних питань, обов'язковими є конкурси, що потребують не лише знань предмета, а й вимагають творчого підходу до реалізації поставленої мети. Як правило, у вікторині беруть участь 2-3 команди студентів 3-го курсу медичного та стоматологічного факультетів ВНМУ ім. М. І. Пирогова. В кожній команді – 10 гравців. Всі команди заздалегідь готують плакати-запрошення, які вивішують у холі університету. Після привітального слова завідувача кафедри фармакології (професора Г. І. Степанюка) ведучий оголошує тему вікторини (наприклад, в цьому році – “Засоби, що впливають на ЦНС”) та розпочинає змагання. Багаторічний досвід проведення подібних заходів дозволив викладацькому складу кафедри (які входять до складу журі вікторини) визначити найбільш оптимальний перелік конкурсів.

1. *Привітання команд.* Студенти знайомлять журі та присутніх з назвою команди, вітають суперників, жваво та дотепно показують, якими вони бачать кафедру фармакології і себе в якості студентів цієї кафедри.

2. *Розминка.* Залежно від кількості команд та тематики вікторини, цей конкурс може включати три запитання до кожної команди, на які дається не більше 1 хвилини на роздуми, або так званий бліц, коли ве-

дучий зачитує короткі та конкретні запитання, на які слід давати негайну відповідь.

3. *“Чорна скринька”.* В цьому конкурсі представники команд наосліп витягують зі скриньки лікарський препарат, який демонструють залу, називають фармакологічну групу, до якої він належить, та його основні показання до застосування.

4. *“Рекламний ролик”* – конкурс, який з'явився в нашій вікторині кілька років тому, але він став одним з найбільш цікавих та видовищних. Кожна команда знімає кліп-рекламу препарату з теми вікторини, де наші студенти-медики проявили свою режисерську та акторську майстерність.

5. *Конкурс капітанів* – традиційний конкурс будь-якого КВК. В нашому випадку капітанам було запропоновано фармакологічний кросворд із фармакотерапевтичних задач (наприклад, засіб для усунення гострого психозу (8 літер), препарат для купірування травматичного шоку (8 літер), препарат для нейролептанальгезії (10 літер) тощо).

6. *Музичний конкурс.* Це одне із завдань, яке розкриває таланти нашої молоді. Студентам необхідно у вигляді популярної пісні правильно та дотепно розкрити фармакологічні властивості, механізм дії, показання до застосування та побічні ефекти одного з препаратів, який вони вибрали за попереднім жеребкуванням.

7. Найбільш довгоочікуваний конкурс на будь-якому змаганні – *“Домашнє завдання”*. Головною відмінністю цього конкурсу на нашій вікторині є його тематичне спрямування. Гравці повинні в домашньому завданні дотепно та змістовно розкрити тематику фармакологічного заходу.

Як у будь-якому змаганні, наприкінці визначається команда-переможець, проте головним, на наш погляд, є те, щоб решта гравців не відчували поразки. Одним з таких шляхів заохочення є додаткові бали, які отримують всі учасники фармвікторини, і які додаються до рейтингу поточної успішності студентів. Крім того, учасниками вікторини є не тільки гравці, які виступали на сцені, але і всі глядачі в залі та студенти, оскільки паралельно з початком вікторини було відкрито голосування он-лайн і кожен студент мав можливість віддати власний голос улюбленій команді.

Багаторічний досвід проведення нашої фармакологічної вікторини переконливо свідчить, що всі без винятку учасники таких заходів отримують величезне задоволення від своєї участі в цьому проекті, оскільки показують себе як веселі і талановиті майбутні лікарі, які можуть бути і розумними і дотепними. Змагання інтенсивно стимулює пізнавальний про-

цес, розвиває мотиви навчальної діяльності, мислення, уяву, рефлексію, саморегуляцію, розвиває загально-навчальні уміння та навички, створює умови для застосування знань, умінь та навичок у практичній діяльності, виховує самостійність, волю, здатність до співпраці, колективність, комунікабельність, особисту позицію. Важливим стимулом до навчання тих, хто навчається, є створення ситуації успіху. Якщо студент відчуває, що витрачені ним на навчальний процес зусилля не залишилися непоміченими й були оцінені належним чином, то він і надалі працюватиме. Для деяких студентів навіть можливість участі у спільній діяльності групи вже є ситуацією успіху. А якщо їм було відведено роль виступаючого, то це стає для них дуже потужним стимулом до подальшого активного навчання. В таких моментах доцільна знову ж таки групова робота, де учасникам відведено певні ролі. Зростає рівень відповідальності перед групою за обсяг своїх знань та вміння їх презентувати [10].

Література

1. Верига Ю. А. Організаційно-методичні аспекти та інноваційні технології підготовки та перепідготовки фахівців з обліку, аудиту, фінансів / Ю. А. Верига. – Полтава : ВНЗУ “ПУЕТ”, 2010. – 201 с.
2. Александрук Д. П. Перший досвід впровадження Болонського процесу / Д. П. Александрук, В. В. Капечук, М. М. Островський // Перші результати та перспективи реформування системи медичної освіти в Україні: тези доповідей навчально-метод. конференції, ЗМАПО, 1–2 червня 2006 р. – Запоріжжя, 2006. – С. 8–10.
3. Медицинское образование в мире и в Украине / [Ю. В. Поляченко, В. Г. Передерий, А. П. Волосовец и др.]. – Х. : ИПП “Контраст”, 2005. – 464 с.
4. Левківський К. М. Про стан і перспективи розвитку вищої освіти в Україні / К. М. Левківський. – К. : Парлам. вид-во, 2004. – 184 с.
5. Система управління якістю медичної освіти в Україні / [І. Є. Булах, О. П. Волосовець, Ю. В. Вороненко та ін.]. – Донецьк : АРТ-ПРЕС, 2003. – 212 с.
6. Кривошей В. Активізація інноваційних підходів підготовки фахівців з обліку, аудиту та фінансів / В. Кривошей, А. Мазуркевич. – Харків : ХДУХТ, 2010. – 42 с.
7. Букатов Б. М. Педагогические таинства дидактических игр : учеб.-метод. пособие / Б. М. Букатов. – М., 2003. – 43 с.
8. Малафійк І. В. Дидактика. Навчальний посібник / І. В. Малафійк. – К. : Кондор, 2009. – 406 с.
9. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В. Л. Ортинський. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
10. Ковальчук О. Дидактичні ігри як метод активації навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі вивчення педагогіки / О. Ковальчук // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2004. – Вип. 18. – С. 89–97.

Отримано 30.09.14